

NIEUWS UIT LAMBARENE

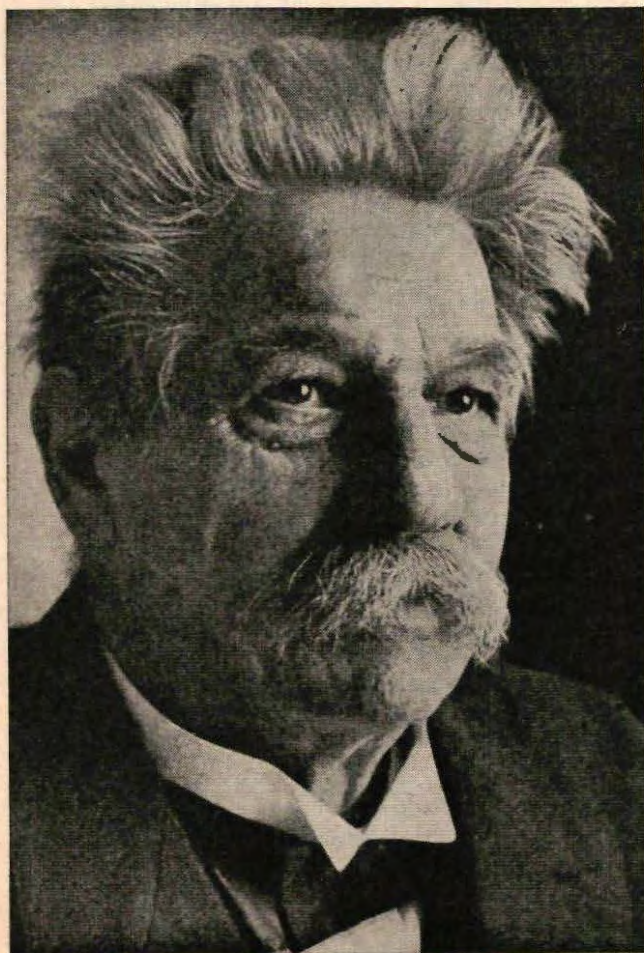
MEDEDELINGENBLAD VAN EN OVER
PROF. DR. ALBERT SCHWEITZER

Uitgave van de Stichting Albert Schweitzerfonds

Verschijnt eens per kwartaal en wordt aan de geadresseerden gratis toegezonden

Redactie-adres: D. A. Werner, Henegouwerlaan 50b, Rotterdam

Administratie: Uitgeverij „De Torenlaan”, aan de Torenlaan 20 te Assen, Telef. 3044 (3 lijnen)

*Deze foto van
Professor Doctor
Albert
Schweitzer
werd genomen
door
Robert Laeuffer
tijdens het verblijf
van de hooggeleerde
te Colmar*

VAN DE REDACTIE

Het verheugt ons, dat het opnieuw verschijnen van het „Nieuws uit Lambarene” bij de meesten grote ingang en waardering heeft gevonden. Wij kregen dan ook talrijke verzoeken binnen van mensen, die vroegen of een abonnement op dit blaadje mogelijk is. Het lijkt ons daarom goed hierop nog even terug te komen.

Als dank voor de vele gaven die binnenkwamen, schreef tot na de oorlog Dr. Schweitzer zijn brieven uit Lambarene, met de bedoeling, dat deze zouden worden vertaald en als blaadje „Nieuws uit Lambarene” zouden worden rondgestuurd aan al diegenen, die voor het werk geld hadden gestuurd. Het blaadje was een soort dankbetuiging. Daarom was de verspreiding gratis.

Wij hebben gemeend, zowel de naam, als ook het karakter te moeten handhaven, omdat de verspreiding hiervan tot de oorlog grote bekendheid genoot bij vele mensen.

Een abonnement is dus niet mogelijk, daar het blad wordt toegezonden aan allen die het werk van Dr. Schweitzer steunen.

Hieronder zetten wij in het kort uiteen op welke wijze steun kan worden geboden. Er is veel nodig!

Wij vragen u eveneens of u ons adressen van mensen kunt opgeven, van wie u weet, dat zij belangstelling hiervoor zullen hebben.

Zijn de adressen eenmaal bij ons bekend, dan ontvangt u automatisch alle nummers en..... zo lang de voorraad strekt op uw verzoek ook nog de ontbrekende vorige nummers!

De Stichting Albert Schweitzerfonds, gevestigd te Deventer, heeft zich tot taak gesteld gelden bijeen te brengen voor het werk van Dr. Schweitzer en belangstelling te wekken voor zijn denkbeelden. Het doet dit door het stimuleren van uitgaven, het organiseren van lezingen, het uitgeven van een periodiek „Nieuws uit Lambarene”.

Ieder kan dit werk steunen door een bijdrage (in eens of geregeld) te storten of over te schrijven op postrekeningnummer: 143643 van de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds te Deventer of te storten op de rekening van het A.S.F. bij de N.V. Amsterdamse Bank te Deventer. Bijdragen welke men in het bijzonder wenst te bestemmen voor steunverlening aan het ziekenhuis te Lambarene kunnen worden gestort op de girorekening no. 540600, ten name van de penningmeester van de Stichting: Vrienden van het Hospitaal te Lambarene te Rotterdam of op de rekening van deze stichting bij R. Mees & Zn., Rotterdam.

Deze tweede stichting verzamelt gelden, die voor direct gebruik van Dr. Schweitzer in aanmerking komen. Zij hebben betrekking slechts op het ziekenhuis te Lambarene.

Uiteraard werken deze twee stichtingen nauw samen.

Bestuursleden van de Stichting Albert Schweitzerfonds:

Ds. C. B. Burger, voorz., Stadhouderslaan 30, Utrecht.

Mevr. H. Oberman—Oberman, secr., Scheepstimmermanslaan 37, Rotterdam-C II.

G. Oosterwijk, penningm., Handelskade 7, Deventer.

C. J. ten Cate, notaris, Parkweg 9, Deventer.

G. van Aardenne, Reeweg Zuid 18, Dubbeldam.

D. A. Werner, Henegouwerlaan 50b, Rotterdam-C.

Bestuursleden van de Stichting Vrienden van het Hospitaal:

G. Oosterwijk, voorz., Handelskade 7, Deventer.

J. Mees, penningm., Westzeedijk 140c, Rotterdam

Ds. C. B. Burger, Stadhouderslaan 30, Utrecht.

C. J. ten Cate, notaris, Parkweg 9, Deventer.

D. A. Werner, Henegouwerlaan 50b, Rotterdam-C.

Tot al deze personen kan men zich wenden om inlichtingen over het werk en de persoon van Dr. Schweitzer. Ook zijn deze personen bereid lezingen te houden over het werk te Lambarene en over Schweitzers betekenis voor deze tijd.

De Stichting Albert Schweitzerfonds wordt bijgestaan door een Raad van Medewerkers. Deze komen ten minste eens per jaar bijeen om te spreken o.m. over de activiteit in de verschillende delen des lands.

Deze Raad bestaat uit de volgende personen:

Prof. Dr. C. J. Bleeker, Churchillaan 290 I, Amsterdam.

A. Brom Jr., v. d. Mondestraat 128, Utrecht.

Ds. H. A. C. Snethlage, Berglustlaan 84, Rotterdam.

Dr. W. N. Lagendijk, Honthorststraat 9, Amsterdam.

C. J. Honig, Logendijk 3, Koog a. d. Zaan.

Ds. H. van Lunzen, N. H. Pastorie, Odoorn.

Valentijn Schoonderbeek, Graaf Janlaan 3, Naarden.

J. H. Schouten, Kauwlaan 19, Den Haag.

Ds. K. J. Bosma, Snouck v. Loosen(park)kerk, Enkhuizen.

Dr. Petersilka, Roemer Visserstraat 46, Amsterdam.

Dr. J. C. A. Fetter, Riouwstraat 148, Den Haag.

Dr. P. Westra, Kon. Julianalaan 29, Voorburg.

Johan Winkler, Rijnstraat 126, Amsterdam.

Prof. Dr. K. A. H. Hidding, Plantsoen 87, Leiden.

Ds. C. L. Nauta, Prinsenweg 57, Wassenaar.

Dr. H. v. d. Loos, v. Egmondstraat 3, Haarlem.

Ds. P. van Leeuwen, N. H. Pastorie, Eelde.

Mevr. A. D. Werner—Brinkerink, Prümelaan 36, Arnhem.

C. E. Brüchner, Sloetstraat 46, Zutphen.

G. R. Meijer, „Groot Bocum”, Kloosterburen (Gron.)

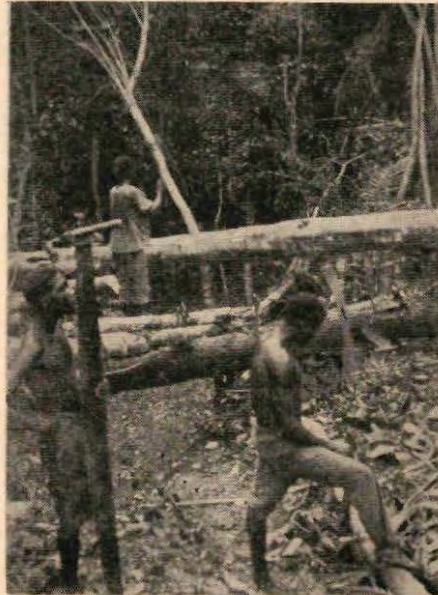
Ook tot hovenstaande personen kan men zich wenden om inlichtingen.

Nieuws uit Lambarene

Sinds November 1951 is Dr. Schweitzer weer in Lambarene. Zoals altijd is er weer handen vol werk. Ondanks zijn 77 jaren maakt de dokter nog volle dagen, waarin hij werkt en werkt. Overal is hij tegelijk. Bij de patiënten, op de plantage, bij het bouwen van nieuwe barakken, bij een palaver (twist van negers), ja overal is hij. Van Kerstmis en van de viering van zijn verjaardag hebben we nog niets gehoord. In grote eenvoud zullen deze dagen in Lambarene verlopen zijn, zonder festiviteiten.

Met Kerstmis begon Dr. Schweitzer met het bouwen van nieuwe gebouwen. Er was voor de zieke Europeanen en voor de blanke staf van het ziekenhuis geen ruimte genoeg; men kon er niet meer herbergen. Dus besloot de dokter uit te breiden. Als dit gebeurd is, wil hij betere gebouwen optrekken voor de lepra-patiënten. Op het ogenblik zijn er 340 lepra-gevallen en deze huizen in een apart dorpje op het terrein van het ziekenhuis met barakken uit palmladeren en bamboe vervaardigd. Er zijn daar hele gezinnen, die hun eigen potje koken en van tijd tot tijd loopt het personeel rond om de patiënten te verbinden. Dr. Schweitzer wil ook deze mensen in behoorlijke gebouwen onderbrengen, wanneer hij

daar genoeg hardhout en gegolfd plaatijzer kan krijgen. Zowel het een als het andere is zeer kostbaar, daar ook in Europa veel plaatijzer en hout wordt gevraagd voor het bouwen van noodwoningen.

Houtzagen in het oerwoud voor de bouw van nieuwe barakken

De lepra-patiënten geven trouwens de dokter nog meer zorg. Daar elk geval meestal meer dan een jaar lang in het ziekenhuis moet blijven, vergaan tenslotte de weinige kleren die ze aan hun lichaam hebben. Ook deze moet het ziekenhuis dan vervangen.

De nieuwe verpleegster, die in November 1951 met Dr. Schweitzer meetrok naar Afrika, zuster Toni van Leer, vindt het heerlijk in Lambarene. Zij is zeer werkzaam en flink en ondervindt niet al te grote hinder van het klimaat: zij kan er goed tegen. Dr. Schweitzer heeft een heel goede kracht aan haar en de andere leden van het team een prettige collega.

Zo werkt men en ploert men dag in dag uit in de hitte, die, nu het droge seizoen achter de rug is, weer behoorlijk begint te komen. Een enkele regenbui valt al en steeds wordt daar gewerkt in dat lichte plekje in Afrika, waar het ziekenhuis van dokter Schweitzer staat.

Duizenden kwamen er om genezing te vinden, en hopelijk zullen nog duizenden de weg naar het hospitaal kunnen vinden.

*Albert Schweitzer registreert de
aangekomen goederen*

Van regen en mooi weer

Door de ligging van Lambarene op het zuidelijk halfgrond, vlak bij de aequator, zijn onze weersomstandigheden in de loop van het jaar als volgt.

Met Nieuwjaar bevinden wij ons in het korte droge jaargetijde. Dan is het zomer. De Kerstdag, wanneer de zon het diepst in het Zuiden staat, is onze St. Jansdag. Dit korte, droge jaargetij

is niet helemaal regenloos. Hier en daar valt er een onweer. De hitte is reeds sterk en neemt met de dag toe, Februari is onze Augustusmaand. Einde Februari, soms reeds vroeger, beginnen onze herfstregens. Maar het wordt niet kouder, intengendeel steeds warmer. Vroeg in het jaar, wanneer dag en nacht even lang zijn, staat de zon vlak boven de aequator. Gewoonlijk heerst in deze maanden windstilte. Dagenlang roert zich geen blad aan de bomen. Ook 's nachts is het ontzettend warm, omdat de vele waterdamp, die op de aarde ligt, de afkoeling van de aarde verhindert.

Tengevolge van de vele onweders stijgt het water in de rivier en treedt deze buiten haar oevers. Maar een overstroming veroorzaakt hier niemand zorgen. Het water kan geen velden en weiden vernielen, geen straten en dijken omwoelen, omdat deze alle er niet zijn. Alle menselijke nederzettingen liggen op een hoogte.

Einde Maart verlaten de zwaluwen ons, eind April beginnen de sinaasappels, die in November bloeiden, rijp te worden.

Tegen midden Mei zien wij 's morgens de nevels hangen, die het begin van het droge jaargetijde aankondigen. Op dezelfde dag, meestal 15 Mei, valt tegen elf uur 's morgens een lichte, misschien slechts een kwartier aanhoudende, koele wind uit het Zuiden waar te nemen. Nu zijn de dagen van onduidelbare hitte geteld. De onweders worden van lieverlede zeldzamer. Ook brengen zij meer storm, bliksem en donder dan regen. In de eerste helft van Juni blijven zij helemaal weg. Dan begint ook de lichte koele wind uit het Zuiden geregelder te waaien.

Nu is het de tijd om de tuin in orde te brengen. Slechts in het droge jaargetijde kan men in een tuin kweken. In de tijd der onweders worden de planten door de regens, die op wolkbreuken gelijken, tegen de grond geslagen en verrotten. En nu moet er snel gewerkt worden. De tuin moet zijn opbrengst afgeleverd hebben, voor de regen in October weer komt, anders is alle moeite voor niets geweest. Hoe dikwijls zijn soepgroente of kool verrot, voordat wij er iets van in de soep konden gebruiken, daar de regens begonnen alvorens zij voldoende gegroeid waren.

Aardappelen kunnen wij hier niet verbouwen. Komen zij toevallig eens op, dan schieten ze in het loof, zonder dat er zich knollen vormen. Aan het planten van de wijnstok valt evenmin te denken. Erwtten brengen geen oogst op.

Zij kunnen het niet begrijpen, dat er ginds geen bos is . . .

Illustratie uit Marie Woytt, Albert Schweitzer

Wij bepalen ons dus tot sla, bonen, soepgroente, radijsjes, bieten, tomaten, hoewel deze laatste zelden rijp worden. Dikwijls merken we echter, dat de in Europa bestelde zaden door vochtigheid bedorven zijn, ook wanneer ze in goed gesloten glazen buizen verpakt waren. Dan zijn er twee of drie weken verloren en we moeten proberen bij andere Europeanen stekken te krijgen. Doordat het niet regent, moet de tuin dagelijks gegoten worden. Daarom legt men hem zoveel mogelijk aan in de nabijheid der rivier. Bij het begieten moet men zelf tegenwoordig zijn, anders volstaan de negers, aan wie dit werk wordt opgedragen, er mee de grond slechts oppervlakkig vochtig te maken. Bananenaanplantingen en maniokstruiken bieden weerstand aan de re-

gen en brengen het hele jaar vrucht voort. Van de maniokstruik is niet de vrucht, doch slechts de knolachtige wortel eetbaar.

Maïs wordt in het begin der beide regentijden gezaaid en rijpt ook in deze tijden. Men eet de maïs groen als groente, ter vervanging van erwten.

De oliepalm en de broodvruchtboom dragen van October tot Juni. Gedurende het droge jaargetij vindt men zelden rijpe vruchten aan deze bomen.

De oude regel van de boeren: „Wanneer de dagen beginnen te lengen, vlucht de winter”, geldt ook hier, hoewel onze kortste dag de St. Jansdag van Europa is (24 Juni). Op deze dag staat de zon het meest noordelijk. Trouwens het verschil tussen korte en lange dagen bedraagt hier slechts on-

geveer twintig minuten. Na St. Jan begint het dus hier, voor onze begrippen, koeler te worden. Dan moeten van de ziekenbarakken des nachts de ramen en deuren gesloten worden, omdat de mensen anders tegen de morgen kou lijden, hoewel de thermometer ook in de nacht niet veel onder 20° staat. Slechts heel zelden wordt het overdag zo koel, dat ik een khaki-jas aantrek. Gewoonlijk loopt men hier in hemdsmouwen.

Ten opzichte van zomer en winter gedragen zich niet alle gewassen hetzelfde. Vele bloeien reeds in het begin van de winter en dragen vrucht aan het eind daarvan. De nuttigste van deze winterbomen is de mangoboorn met zijn grote peervormige vruchten. Van deze vruchten is alleen het enigszins naar terpentijn smakende draderige vlees eetbaar, dat in een dunne laag de grote pit omgeeft.

Einde Juni beginnen de zandbanken in de rivier naar boven te komen. Gewoonlijk kunnen wij ons St. Jans-vuur op een juist te voorschijn gekomen stukje zandbank aanleggen.

Doordat de moerassen en de kleine waterlopen uitdrogen, moeten alle vissen zich in de grotere rivieren terugtrekken. Juli en Augustus vindt in het ondiepe water de grote visvangst met werp- en sleepnetten plaats. In hoofdzaak worden daarbij middelgrote karpers gevangen, die onmiddellijk boven grote vuren gedroogd worden, om ze te kunnen bewaren.

Ondanks dat er nu maandenlang geen regen valt, blijven de bossen groen. Ook het gras verdort niet helemaal. Daar de lucht vochtig is, geeft de grond zijn vochtigheid niet af. De loofbomen wisselen ook niet opeens van blad. Het hele jaar door vallen er bladeren af en worden door nieuwe vervangen. Nooit is een boom kaal. Zelfs aan grote kapokhomen kan men waarnemen, hoe enige der grote takken loof en vruchten dragen, terwijl bij andere die bloeien het loof pas begint te komen.

Een blauwe hemel zien we van eind Juni tot einde Juli zelden. Gestadig is hij grauw, zoals in Europa op een donkere Novemberdag. Vaak is het zo donker, dat men lezen en schrijven moet staken.

In Augustus begint de zon weer door te hreken. Einde September komen er heel lichte avondregens. Nu zijn we voortdurend in angst, of deze niet sterker worden. Want onze tuin heeft nog veertien dagen nodig om zijn opbrengst af te leveren. Van de dag af, dat het eerste, werkelijke onweer plaats heeft,

eten wij alle kool op, al heeft deze dan pas heel kleine krotten gevormd. Anders is ze tot verrotten gedoemd.

Bewaren kunnen we de producten van de tuin en de bomen niet. Jaloers denken we in de herfst aan de boeren thuis, die aardappelen en kool in de kelder brengen en appelen en peren op stro leggen. Aangezien men hier niets bewaren kan, hebben de negers zich nooit op kweken toegelegd. Wie zijn bananen, zijn maniok en zijn maïs plant en nauwgezet het onkruid tracht baas te blijven en de wilde zwijnen en olifanten buiten de tuinen te houden, kan met zekerheid verwachten, dat zijn land hem het nodige zal opbrengen. Maar het voedsel, dat de tropische bodem oplevert, is lang niet zoveel als in Europa. Aardappelen en graan kunnen door niets vervangen worden. Daarom zijn de mensen hier in de grond der zaak toch niet voldoende gevoed, vooral ook omdat zij geen boter en kaas hebben. De tse-tse vliegen maken het houden van melkkoelen hier onmogelijk. Ook geiten gedijen eigenlijk slechts wanneer zij door Europeanen verzorgd worden en behoeft worden voor schurft. Reeds in het begin van September is de koele, van de Zuidpool afkomstige wind geheel weggebleven. Nauwelijks zijn in October de eerste zware regens gevallen, of het wordt weer ondragelijk heet. Bezorgd vraagt ieder van ons zich af, hoe hij de eerstvolgende acht hete maanden zal doorkomen. Dan verschijnen ook reeds de eerste zwaluwen uit het Noorden. Die herinneren ons aan hen, die thuis meer dan wij voor de warmte, in de zorg zitten om zich tegen de koude te beschermen.

Hoe vaak vertel ik de negers over de arme mensen in Europa, die de gehele dag vuur moeten hebben en die het daarvoor nodige hout kopen moeten. Zonder het te kunnen begrijpen, luisteren zij naar me. Ze kunnen het niet begrijpen, dat er ginds geen bos is, waaruit ieder zoveel brandhout halen kan, als hij maar wil.

Met Kerstmis, wanneer de met lichtjes opgesierde palm de Kerstboom vervangt, krijgen wij heimwee naar het besneeuwde bos en het veld, dat onder zijn witte mantel rust. Dat wij hier zoveel gauwer moe worden dan in Europa, is niet slechts een gevolg van het feit dat wij hier van de felle zon en de hitte te lijden hebben, maar ook omdat we hier leven in een nooit tot rust komende natuur.

Overgenomen uit: Albert Schweitzer „Lambarene”, Tjeenk Willink, Haarlem.

Het Albert Schweitzerhuis te Amsterdam

Het internationale studiecetrum aan de Roemer Visscherstraat 46, dat onder leiding staat van het echtpaar Petersilka

Op 23 November 1951 werd in Amsterdam het Albert Schweitzerhuis geopend. Wie daar iets over in de kranten heeft gelezen, zal zich misschien hebben afgevraagd: „Wat is dat eigenlijk?” Men heeft in Günsbach ook een Schweitzerhuis, waar onder leiding van mevrouw Martin het bureau van het „thuisfront” gevestigd is, waar Schweitzervrienden uit de hele wereld hartelijk worden ontvangen en de dokter zelf, wanneer hij in Europa vertoeft, zijn tenten opslaat. Het is toch niet waarschijnlijk, dat Amsterdam een dergelijk centrum rijk is geworden. Maar wat is het dan wel? Heeft het Schweitzerfonds misschien 't plan, om daar een bureau met logeergelegenheid te vestigen?

Het is goed, ons dadelijk bewust te maken, dat het Albert Schweitzerhuis in Amsterdam met Albert Schweitzer en het Schweitzerfonds organisatorisch slechts zijdelings heeft te maken. Het is het eerste tehuis voor studerenden, dat de stichting „Internationaal Studie Centrum” heeft opgericht. De bedoeling is echter, in andere landen ook te-

huizen van dien aard op te richten, die dan misschien de naam dragen van andere grote vertegenwoordigers der mensheid. Intussen zijn wij dankbaar, dat men in ons land is begonnen en dat aan het eerste tehuis de naam van Albert Schweitzer is verbonden. Dit heeft meer dan formele betekenis! Want het is nu ook de bedoeling, dat in dit tehuis iets van de geest van Schweitzer zal worden verwerkelijkt en de gelegenheid geboden, zich door middel van een rijke bibliotheek van zijn werk op de hoogte te stellen. Hoofdzaak is echter, dat dit tehuis (evenals de andere, die nog komen moeten) een ontmoetingscentrum wil wezen voor studenten van allerlei nationaliteit en godsdienstige overtuiging, ten einde „door middel van de geesteswetenschappen een brug te slaan tussen de volkeren en de daarvoor benodigde bouwlieden uit de gehele wereld zonder discriminatie van ras, geslacht, taal of godsdienst samen te bundelen in gemeenschappelijke studie, arbeid en samenwoning” (uit het „Programma”). Deze wat vage doelstelling valt dan uiteen in vier onderdelen: sociaal werk, opvoeding en onderwijs, internationaal contact en culturele activiteiten.

Dr. Albert Schweitzer, die nog nooit tevoren toestemming heeft gegeven zijn naam aan een stichting te verhinden, heeft ditmaal het verzoek ingewilligd. Hij is zelfs erepresident van de stichting geworden. Directeur is de heer W. K. Petersilka, die van het hele plan de geestelijke vader mag heten. Hij is geboren Oostenrijker en zijn vrouw is Nederlandse. In het curatorium en het bestuur zijn behalve buitenlanders ook Nederlanders van verschillende richting vertegenwoordigd, o.w. Dr. J. J. Louet Feisser, de directeur van de A.M.V.J., prof. Dr. C. J. Bleeker, prof. Dr. R. H. Hoetink e.a.

Men heeft welbewust iedere belangrijke groep binnen het studiecetrum een plaats willen geven, hetgeen ook geheel in de geest is van Schweitzer zelf, die hoezeer van bepaalde overtuiging (zoals we weten: vrijzinnig-christelijk), tegelijk voor iedereen open staat en zich vertegenwoordiger voelt van de mensheid, die hij dienen wil. „Hij toont ons de weg naar de erbieid voor al wat leeft en de liefde tot de medemens zonder onderscheid van ras, geloof of taal. Doch hij leert ons ook, dat ieder mens eerst het materialisme in

zichzelf moet overwinnen en dat in hem de kracht om verantwoording op zich te nemen en zelfstandig te beslissen, tot ontwikkeling moet komen. Deze kracht is de enige, die ons in staat kan stellen, op de puinhopen van onze verouderde Europese orde een nieuwe zedelijk gemotiveerde orde op te bouwen". (Uit de prospectus „Amsterdam bouwt een A. Schweitzerhuis”).

Reeds lang had de heer Petersilka een huis op het oog, een bestaand hotel aan de Roemer Visscherstraat 46, dat ten verkoop werd aangeboden. Heel veel geld was hiervoor nodig, maar Amerika hielp flink en uit Nederland werden eveneens belangrijke bedragen geschonken. Het spreekt vanzelf, dat het Albert Schweitzerfonds zich niet

onbetuigd liet. Tenslotte kon de verkoop door gaan en op 23 November j.l. de officiële opening geschieden.

De mooie suite, die zijdelings uitziet op het Vondelpark, was geheel met vertegenwoordigers, zowel van de gemeente Amsterdam en de regering, als zelfs de U.N.O., en andere belangstellenden gevuld. De beide oude stichtingen (Schweitzerfonds en fonds „Vrienden van Lambarene”) waren door mevrouw Oberman te Rotterdam en ondergetekende vertegenwoordigd.

Dr. Louet Feisser hield de openingsrede, waarin hij o.m. zei, dat alleen in Amsterdam reeds 800 buitenlandse studenten zijn, die een groot probleem voor de huisvesting vormen. Behalve de materiële en sociale verzorging vormt ook het vreemdeling-zijn een moeilijk-

Aan de Roemer Visscherstraat 46 te Amsterdam werd 23 November 1951 het Albert Schweitzerhuis geopend. De mooie ruime suite geeft uitzicht op het Vondelpark

heid, waar het Schweitzerhuis aan tegemoet zal kunnen komen. Vaak overwoekt bij het internationale verkeer, dat steeds toeneemt, het zakelijk belang de persoonlijke ontmoeting van mens tot mens; dit is een gevaar, omdat het de oppervlakkigheid in de hand werkt. Nodig is een diepgaande uitwisseling van de verschillende nationaliteiten en de doordenking van de vragen rondom de samenleving der volken. Daarbij is de tijd van het Europeacentrisch denken voorgoed voorbij, wij moeten leren in werelddimensies te denken en te leven. In het studiecentrum wordt de kans geboden, de gezichtskring, ook van de Nederlandse student, te verwijden en in de rust van een academisch klimaat de aanhangige vragen te bespreken. Natuurlijk kan de in dit huis geboden vormingscursus slechts elementair zijn, toch geeft de persoonlijke omgang der tijdelijke bewoners en bewoonsters een vruchtbare stimulans, om zich rekenschap te geven van wat er in de wereld gebeurt op diplomatiek, historisch, economisch, sociologisch, wijsgerig en religieus terrein. De spreker eindigde met een verantwoording van het Schweitzer-karakter der stichting. Hij zei o.m. hiervan: „Wat ons in de confrontatie met Schweitzer altijd weer treft is, dat hij een bijna avontuurlijk en heroïsch dienen van de mensen in Afrika's binnenland heeft weten te koppelen aan zoveel helder en nuchter zakelijk inzicht en praktisch handelen; deze — wat prof. Van der Leeuw noemde — **gelelijkheid** van Schweitzer van een Germaans-romantische, meeslepde ideaalvorming en de Latijnse nuchterheid, waarmee hij een grote levensvisie in dagelijkse praktijk heeft weten om te zetten. Zie, dat is overtuigend en ook zeldzaam geworden: hoog mikken in een doelstelling, die soms onbereikbaar ver weg lijkt, en tegelijk reëel werken, praktisch de handen uit de mouw steken „aanpakken”.

Mevrouw prof. Dr. H. W. F. Stellwag sprak daarna over de betekenis van de sfeer in een degelijk tehuis, waar eigenlijk de samenvoeging van „internationaal” en „huis” een probleem vormen. De synthese zal dus moeten zijn een huis, waarvan de ramen wijd open staan, zodat het er flink zal kunnen tochten, en tegelijk een huis, waar men zich „thuis” kan voelen. Een moeilijk experiment, gezien de te verwachten uiteenlopende gasten. Wel heeft Nederland de oude traditie van internationale ruimheid en verdraagzaamheid, maar de grenzen open zetten biedt minder complicaties dan een huis ope-

nen, waarin men zichzelf volledig aan elkaar en de wederzijdse critiek uitlevert. Mogen de vele kleuren tot één witte lichtbundel verenigd worden, opdat zij een lichtend centrum vormen van internationale, geestelijke eenheid. De grote Tsjech Cemenius, die drie eeuwen geleden in Nederland een toevluchtsoord vond, heeft gezegd: „Als ganse mensheid zijn wij één bloed, één familie, één huis.”

Tenslotte sprak de burgemeester van Amsterdam een korte rede, waarin hij zijn gelukwensen en hulde namens het stadsbestuur overbracht aan de initiatiefnemers, die dit centrum van cultureel en universitair leven hebben genomen.

Alle gasten werden vervolgens na een korte pauze door het huis geleid, zodat zij zich van de inrichting op de hoogte konden stellen. Het huis moge, wat de voorgevel betreft, niet door grootse stijl uitmunten, het interieur is allergezelligst. Er is plaats voor een 30-tal studenten, die tegen relatief lage pensioenprijs gehuisvest worden in één-, twee- en driepersoonskamers.

Toen op 9 Februari j.l. het bestuur der beide fondsen en de medewerkers van het Schweitzerfonds in het Schweitzerhuis bijeen kwamen, om hun jaarlijkse vergadering te houden, kon de heer Petersilka ons reeds iets vertellen van de gang van zaken sinds de opening. Hij vertelde, dat het huis goed voldeed, al is het jammer dat er niet meer éénpersoonskamers zijn: velen stellen dit als voorwaarde. Zolang het huis nog niet vol is, kunnen ook andere personen er logeren tegen normale tarieven. Ik wil hier graag even met nadruk op wijzen voor het geval lezers eens in Amsterdam moeten overnachten. Het telefoonno. is 87217 (Internationaal Studiecentrum).

Wij hebben ons kunnen overtuigen dat de materiële verzorging uitstekend is. In zijn causerie zei de heer Petersilka, dat het uiterst moeilijk is, de juiste sfeer te vinden; hierbij doen zich teleurstellingen voor. Het materialisme van sommige buitenlanders is soms ontstellend. Voorts zijn studenten erg op hun vrijheid gesteld en speciaal de Nederlandse student heeft een slechte dagindeling. Studenten in het algemeen zijn hyper-individualistisch en passen zich niet gauw aan, zolang zij hun eigen verantwoordelijkheid niet hebben ingezien en dan het huis enkel als woongelegenheden benutten. Om deze reden moest ook een poging, werkende jongeren op te nemen en deze met de studerende in contact te brengen, worden opgegeven; het sloot eenvoud-

Schweitzer en de wereld

Op 28 en 29 September 1952 zal er een Albert Schweitzerconferentie worden gehouden onder auspiciën van het Internationaal Studie Centrum te Amsterdam, waar prof. Dr. K. A. H. Hidding (Leiden) en prof. Dr. P. Westra (Leiden) over Schweitzers cultuurfilosofie zullen spreken.

De titels van de onderwerpen, welke worden ingeleid luiden: Prof. Hidding: Ethiek en mystiek bij Albert Schweitzer in verband met de toekomst der cultuur. Prof. Westra: Schweitzers inzichten over het verval der cultuur.

De firma Van Nelle heeft een kist thee beschikbaar gesteld voor Dr. Schweitzer in Afrika.

De Stichting Albert Schweitzerfonds stuurt geregeld gedroogde groenten, blikjes melk, babyvoedsel, erwten en bonen naar Lambarene. Tot voor kort ook kaas, maar daar geen blik meer gebruikt mag worden voor transport, moest dit artikel, dat de dokter zo zeer op prijs stelt, helaas vervallen.

Al deze artikelen worden met groot enthousiasme in Lambarene ontvangen.

In Groningen zal een grote Schweitzerdag gehouden worden, zoals er het vorig jaar een in Amsterdam plaats vond. De organisatie is echter nog in de aanvang, zodat bij het ter perse gaan van dit nummer de definitieve gegevens nog ontbreken.

Als sprekers voor de grote avondbijeenkomst in de Martinikerk zijn gevraagd prof. Dr. C. J. Bleeker, Amsterdam, die zal spreken over Schweit-

dig niet aan. Het huis wordt ook geregeld opengesteld voor andere studenten, om discussies uit te lokken tussen de verschillende nationaliteiten. Soms waren deze avonden zeer druk bezet en goed geslaagd. Deze zomer zal een studiecursus gegeven worden over Albert Schweitzer als arts, kunstenaar, zending en denker.

Wij zijn overtuigd, dat het echtpaar Petersilka er in slagen zal, met dit tehuis datgene te bereiken, dat hij zichzelf en de buitenwereld heeft voorgesteld, en verheugen ons in hetgeen het reeds heeft weten te bereiken.

C. B. BURGER.

zers veelzijdige persoonlijkheid en werk. Mevr. H. Oberman—Oberman, Rotterdam, over „een dag in Lambarene”. D. A. Werner, Rotterdam, over: Schweitzers muzikale betekenis. Terwijl de avond zal worden ingeleid door de voorzitter van het Albert Schweitzerfonds, Ds. C. B. Burger te Utrecht. Nadere gegevens komen in de plaatselijke en provinciale pers.

Hier en daar worden gelden verzameld voor een piano voor Dr. Schweitzer in Lambarene. Deze actie berust op een misverstand. In een schrijven van Dr. Schweitzer persoonlijk wordt gezegd, dat hij een geldinzameling voor een nieuwe piano in het ziekenhuis niet wil, aangezien er nog zo heel veel geld nodig is voor zijn lepra-patiënten. Deze komen eerst aan de beurt. Hij zoekt dan ook vriendelijk, doch dringend, geen geld meer te verzamelen voor de piano. Per abuis is een oproep om geld voor dit doel te verzamelen, speciaal door kinderen, in de pers geplaatst. Wij hopen, dat deze mededeling velen zal bereiken.

Zij, die reeds geld hebben gegeven voor de nieuwe piano van Dr. S., vragen wij, of zij er mee instemmen, dat hun gave voor het ziekenhuis te Lambarene wordt gebruikt. Mochten zij er prijs op stellen het geld terug te ontvangen, dan verzoeken wij hen dit aan ons vóór 1 Mei te willen meedelen.
Men zamele dus geen hedragen in voor een nieuwe piano in het ziekenhuis!

Albert Schweitzer heeft aan de Franse filmregisseur André Haguët toestemming gegeven het toneelstuk van Gilbert Cesbron: Il est minuit, docteur (Het is middernacht, dokter!) te verfilmen. De bekende acteur Pierre Fresnay zal de rol van Schweitzer op zich nemen. Deze acteur is vooral bekend geworden door zijn spel in de film: Dieu a besoin des hommes. De film zal uitsluitend de jeugd van Schweitzer, tot 1914, behandelen. Een deel van de opbrengst zal ten goede komen aan het ziekenhuis te Lambarene. In de film zal men ook het huidige Lambarene kunnen zien en aan het eind eveneens de echte Schweitzer.

Indertijd is van 't Schweitzerfonds een bedrag van f 9.282.47 door de Duitsers afhandig gemaakt.

In April 1949 kreeg het fonds 75 pct. terug, zijnde f 6961.85. Thans, op 28 Februari 1952, kwam nog 24 pct. terug, een bedrag van f 2227.80. Op 1 pct. na is het gehele bedrag weer in het bezit van het fonds!

EEN DWAZE BELEVING

*De negerfiguur
aan de voet van
het standbeeld
van admiraal
Bruat te Colmar,
symbool van het
zwarte wereldrijk*

In 1935 schreef mevrouw Van Hille-Gaerthé een aardig, levendig stukje in het toenmalige blad „Opbouw” over haar tocht naar Colmar, waar zij hoopte veel waardevolle herinneringen aan Albert Schweitzer te vinden; over haar bedevaart naar de fontein op het Marsplein, waar de jonge Schweitzer zoveel gestaan had en dat hij in „Uit mijn jeugd” beschrijft, zoals wij zeker allen nog weten. Hij staat daar bij het standbeeld van admiraal Bruat. Aan de voet ziet hij de gebeeldhouwde figuren, vier werelddelen voorstellend. Eén er van is een meer dan levensgrote neger, symbool voor het zwarte werelddeel. De kop is droefgeestig, peinzend. Deze figuur maakt grote indruk op zijn jong ontvankelijk gemoed, de kiem voor zijn groots levenswerk is dáár gelegd. ¹⁾

Al 16 jaren koesterde ik het verlangen ook daar in Colmar die fontein te gaan zien en eindelijk na een flinke tocht over een vrij steile col bereikten we de stad. Naar gezellig gebruik dronken we een café-filtre op een terrasje. Ik las mijn reisgenoten mevrouw Van Hille's aardige stukje nog eens voor en we togen op weg naar „de fontein, die op het Marsplein moest staan. Doch hoe dichterbij het eind van het plein we kwamen, hoe meer de moed me in de schoenen zonk — niets was er te zien, geen fontein, geen admiraal, géén

neger, alleen een groot, uitdagend rood geraniumperk.

Een oude voorbijganger, die wij er naar vroegen, zei: O, die fontein? Die is door de Duitsers afgebroken en meegenomen. Nee, er was niets van over, al lang niet meer! — Dus geen bedevaart! Zouden we 't opgeven? Dat nooit. Ik dacht dat ergens in een klein hoekje van die grote stad misschien nog wel iets te vinden zou zijn, niet waar? Eerst dwaalden we door het klooster Unterlinden, waar het prachtige Isenheimer Altaarstuk ons boeide. Maar steeds geen neger.

De stille kunstzinnige man, die daar reproducties verkocht leek me sympathiek. Zou hij wat weten?

Ik vertelde hem, hoe ik al 16 jaren verlangd had die fontein van het Marsplein te zien en of er werkelijk niets van over was gebleven? Die fontein, die op Schweitzers leven zo'n invloed had gehad? Nee, dáár wist hij niets van. Dat we uit Holland waren gekomen om die beelden te zien en dat hij nu was afgebroken, zó jammer!

Toen zei hij: Het enige, wat van die fontein bewaard is, uit de handen van de Duitsers, en 's nachts terug gehaald..... is de kop van de neger!

„Waar hebben ze die dan naar toe gebracht?”

„Bij de patisserie in de Rue Berthe-Molly”.

Daar dwaalden we dus heen. In een kleine achteraf-straat was inderdaad een taartjeswinkel. En ja, te midden van de plakken Cailler, de flikken, dra-gées en toblerones stond daar heus de

¹⁾ Deze uitspraak nemen wij niet geheel voor onze rekening! Red.

ALBERT SCHWEITZERS *Goethe-rede*

Vervolg van de Goethe-rede door Dr. Albert Schweitzer, gehouden in Aspen (Colorado) in Augustus 1949

Zie voor het eerste gedeelte het nummer van December 1951.

Goethe als denker

Welke is Goethe's wereld- en levensbeschouwing?

Tot welke filosofie moet hij gerekend worden?

negerkop, peinzend en droefgeestig op al die snoep neerziend!

Een klein opschriftje er onder deelde mede, dat dit het enige onderdeel van het grote beeldhouwwerk van Bartholdi was, dat gered had kunnen worden. (Dat het iets met Schweitzer uit te staan had, werd niet vermeld en wisten ze misschien niet eens). Zou hij dit roemloos einde ooit vermoed hebben? Maar met dat al had ik mijn neger gezien, al had 't dan ook moeite gekost.

Mevr. L. C. VAN DORP—
PIERSON.

Overgenomen uit het Remonstrants Weekblad.

Wat er van het monument overbleef prijkte in de etalage van een patisserie

Er zijn twee soorten filosofie: de doctrinaire en de niet-doctrinaire.

De doctrinaire gaat niet uit van de waarneming van de natuur, maar kent aan deze opvattingen toe, die zij zich reeds over haar heeft gevormd en verklaart ze volgens deze. Ze is speculatief en bouwt systemen op.

De niet-doctrinaire filosofie gaat uit van de natuur zelf, klampt zich aan deze vast en probeert haar te verklaren door observatie en door telkens verder- en diepergaand experiment. Zij is natuurfilosofie.

Deze twee stromingen in het denken, gaan in de geschiedenis naast elkaar. In de oudheid wordt de speculatieve filosofie vertegenwoordigd door Plato en Aristoteles.

In de modernere tijd bereikt ze haar hoogtepunt in het begin van de 19e eeuw met Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, allen tijdgenoten van Goethe.

De natuurfilosofie is geboren in Ionië, in de Griekse wereld van Klein-Azië. Zij treedt het eerst op met Thales, Anaximander, Heraclitus, Empedocles. Zij pogen allen de oorsprong van het leven te verklaren uit de stof en haar ontwikkeling. Later hebben de school van Epicurus en de Stoa, doordat ze zich eveneens wilden houden aan de natuur, het karakter van natuurfilosofie. In de renaissance, waarin een nieuwe opbloei van de natuurwetenschappen plaats vond, komen pogingen van een vernieuwing van de natuurfilosofie naar voren. De belangrijkste is die van Giordano Bruno.

Echter kunnen de renaissance en de na-renaissance geen goed uitgewerkte natuurfilosofie scheppen, die in staat is zich te laten gelden.

Spinoza slaagt er in de geest van de natuurfilosofie van het stoïcisme te doen herleven, hoewel hij verplicht is deze in de taal en formulering van Descartes te gieten.

De jonge Goethe onderging de invloed van Giordano Bruno en Spinoza. Terwijl hij zich geeft aan de natuurwetenschappen, wordt hij als denker de vertegenwoordiger van de natuurfilosofie in een tijdperk, waarin de grote systemen van Fichte, Schelling en Hegel opgang maken en de pretentie hebben de enige complete filosofie te zijn.

Moedig en bescheiden, zoals hij is, begint hij deze andere filosofie te bestu-

deren en is er zeker van, dat deze hem iets heeft te leren. Hij rekent het als een plicht, zich op de lectuur van Kant toe te leggen en gaat aan de voeten van Schiller, de kenner van Kant, zitten om zich door hem te laten inlichten over Kants beroemde kennistheorie. Fichte, Schelling en Hegel kent hij persoonlijk. Zij werden door hem aan de universiteit te Jena geroepen. Hij laat zich, zoals zijn dagboek ons laat zien, door Schelling inwijden in zijn pseudo-natuurfilosofie en tracht deze te waarderen. Ten slotte echter moet hij bekennen, dat de manier van denken van Kant, Fichte, Schelling, Hegel en eveneens die van Schopenhauer hem vreemd blijft. Hij weet niet precies, wat hij er mee moet doen. Ze gaat n.l. niet uit van de bestudering van de natuur, maar legt eenvoudig theorieën op, die van tevoren reeds zijn uitgedacht.

In de „Aphorismen” uit zijn laatste tijd zegt hij: „Mijn standpunt gaat uit van het gezonde verstand. Ik ben altijd op mijn hoede voor filosofie!” Hoe men uit zich zelf en door zélf te onderzoeken kan komen tot overtuigingen, die in staat zijn de mens op de goede weg te leiden dwars door het leven heen: dát is het, wat voor Goethe belangrijk is. Hij meent, dat hij alleen tot deze eenvoudige en gezonde overtuigingen kan komen, wanneer hij uitgaat van de werkelijkheid; ja, dat hij dán in kennis toeneemt, wanneer hij de natuur en zich zelf kan observeren. „Om te komen tot die ware geestesgesteldheid, moet men realistisch zijn” is het wachtwoord van Goethe.

Het fundamentele begrip, waartoe men moet komen is, dat er in de natuur stof en geest is, deze twee samen. De geest werkt op de stof als een ordenende kracht. Deze komt tot uiting in de ontwikkeling, zoals wij dat in de natuur kunnen waarnemen. Als wij met ogen van de geest de natuur, zoals ze in ons zelf is, observeren, constateren wij, dat er ook in ons stof en geest is. Onderzoeken wij de verschijnselen van de geest in ons, dan komen we tot de slotsom, dat we aan de wereld van de geest behoren en ons door deze laten leiden. De gehele filosofie van Goethe bestaat uit de waarneming van stoffelijke en geestelijke verschijnselen in en buiten ons en uit de consequenties, die er uit getrokken moeten worden. De geest is het licht, dat worstelt met de stof, die de duisternis voorstelt. Alles wat in de wereld en in onszelf gebeurt, is het resultaat van deze worsteling.

Deze natuurfilosofie heeft een zeer

bescheiden voorkomen in tegenstelling met de grote systemen, die zich op volmaakte kennis beroemen. Ze moet er in kunnen berusten altijd incompleet te blijven door het feit, dat we slechts over onvolmaakte kennis van de natuur beschikken. Doch zoals ze is, is ze waar. En het ware is volgens Goethe van de grootste waarde. „De wijsheid is de waarheid” zegt hij. Hij gelooft een verklaring te kunnen wagen van de eenvoudige natuurfilosofie volgens zijn eigen ervaring. Deze kennis, hoe incompleet ze ook is, is voldoende om ons door het leven te leiden.

Welke zijn tegenwoordig de elementen van deze natuurfilosofische wereld- en levensbeschouwing?

In de eerste plaats neemt Goethe aan, dat de elementaire en duistere krachten, die zich op hun manier willen manifesteren even goed aan het werk zijn in de natuur als in onszelf. Hij kwalificeert ze als „demonisch”. Deze demonische natuurkrachten laat hij in de „Walpurgisnacht” optreden en laat ze mens worden in zijn „Mephistofeles”. In de geschiedenis openbaren ze zich dwars door de mensheid heen. Deze mensen munten niet altijd uit door hun geest of door hun talenten, volgens zijn beschrijving in „Dichtung und Wahr-

Verkrijgbaar zijn:

filmstroken

met tekst over het leven en
werk van

Albert Schweitzer

Uitgave:

*Projectie Onderwijs Centrale,
Koningslaan 30, Amsterdam-Z*

Albert Schweitzer nr 673 deel I, normaalbeeldformaat, 39 beelden f 3.25
nr 674 deel II, id., 52 beelden f 4.25

Filmstrokenbureau der Ned. Herv.

Kerk, Javastr. 100, Den Haag

Albert Schweitzer nr 61, normaalbeeldformaat, 45 beelden f 4.15

Op aanvraag catalogus verkrijgbaar

Van deze beide uitgaven is de hand-
leiding in de prijs begrepen

*Kracht maakt geen ophef;
ze is er en werkt.*

Albert Schweitzer

heit": zelden kunnen ze zich beroemen op hun goedheid. Maar een ontzaglijke kracht gaat van hen uit. Alle zedelijke krachten tezamen zijn onmachtig tegenover hen. De massa wordt er door aangetrokken. Het demonische echter brengt niet noodzakelijkerwijs het kwaad voort. Naar omstandigheden kan het werken ten goede. Deze door en door natuurlijke factor, die de mens in zich draagt door geboorte, is zijn noodlot; hij kan er zich niet van losmaken.

„Van wat ons toebehoort, kunnen we ons niet scheiden”, zegt Goethe.

Goethe worstelt met het probleem van het lot en van de vrijheid, zoals wij allen daarmee worstelen. In zijn bitterste werk „Die Wahlverwandschaften” worden twee vrouwen en twee mannen ten tonele gevoerd, wier bestaan noodlotig bepaald is door een liefde, waartegen ze zich moeten verzetten, zonder het te kunnen.

Over het algemeen is het waar, dat Goethe de overtuiging heeft, dat wij in tal van gevallen in staat zijn het lot te beheersen door de houding, die wij tegenover de gebeurtenissen aannemen. De mens moet trachten in het reine te komen ten aanzien van het demonische. „Wij zijn”, zo drukt hij zich uit in een gesprek met Eckermann de 18e Maart 1831, „in de situatie van hen, die een spel spelen, waarbij de pionnen wisselen op het dambord ten gevolge van de worp der dob-

belstenen. Het resultaat hangt voor een groot deel af van het gooien met de dobbelstenen, doch de manier waarop men de pionnen behandelt heeft eveneens invloed op de uitkomst van het spel.

De smartelijke gebeurtenissen in ons leven hebben ook zin voor onze innerlijke ontwikkeling.

De twee voornaamste idealen van de ware menselijke houding zijn: de reinheid en de goedheid.

Het ideaal van reinheid krijgt vorm bij Goethe in zijn worsteling met zich zelf in zijn eerste tijd in Weimar. De reinheid betekent volgens hem, dat de mens zich ontdoet van huichelarij, list, leugen, boosheid en zich verandert in een eenvoudig en sober wezen.

De geest dringt zich niet op tegenover anderen, maar heeft égarde voor hen. Op deze manier brengt de geest orde in de chaos.

De mens, die werkelijk zich zelf kent, kan niet anders, dan zich laten leiden door de liefde. Dit is het goddelijk element in de mens.

De hymne, waarin Goethe dan ook de ware menselijke houding verheerlijkt, is getiteld: „Das Göttliche” (het goddelijke). Het begint met de woorden:

„Edel sei der Mensch,
Hilfreich und gut!”
Denn das allein
Unterscheidet ihn
Von allen Wesen
Die wir kennen.”

(De mens zij edelmoedig en goed en behulpzaam!
Want dat alleen onderscheidt hem van alle wezens die wij kennen.)

(Wordt vervolgd in het volgend nummer, dat omstreeks Juli verschijnt).

Schweitzerverering?

Het begint er op te lijken dat er in ons land een begin gemaakt wordt met een zekere „Schweitzercultus”. Dit zeggen wel eens mensen, die enerzijds toch niet precies begrepen hebben, wat men eigenlijk in Schweitzer ziet, en anderzijds Schweitzer zelf vaak helemaal niet begrijpen.

Zeker, er is in ons land een Schweitzerfonds en eveneens een vriendenfonds voor het hospitaal in Lambarene. (Wie dit onderscheid niet duidelijk is, leze elders in dit nummer).

Er liggen in vele etalages boeken van en over de oerwouddokter; de uitgaven verdringen elkaar bijkans!

Bovendien verschijnt er nog zo iets als een blaadje, vier keer per jaar, waarin men alleen maar kan lezen over Albert Schweitzer.

Dan worden hier en daar „Schweitzeravonden” georganiseerd en filmstroken over hem vertoond.

Is dit dan geen „Schweitzercultus” geworden?

Wordt dit niet wat té gek?

Maar men vergeet, dat de mensen, die vaak met een zekere kritische blik neerzien op de mensen, die een portret van Schweitzer op hun bureau hebben staan, zelf nauwelijks van S. gehoord hebben.

Wij willen ons best doen een misverstand uit de weg te ruimen. Wij allen en de meeste lezers van dit blaadje zijn geenszins vereerders van Albert Schweitzer in die zin, dat wij hem zien in een aureool van onfeilbaarheid en goddelijkheid. Neen, hij is een levend mens, die ongetwijfeld zijn klein-menselijkheden heeft. Gelukkig! Wij zijn geen vereerders, maar bewonderaars! Wij kunnen iemand bewonderen, ook al heeft hij fouten en al zijn we het niet eens met al zijn gezichtspunten. Het grote in Schweitzer is niet zijn goddelijkheid, maar juist zijn menselijkheid, zijn werk in de wereld.

Gelukkig zijn er nog heel wat mensen gegrepen door Schweitzer, omdat zij in hem zien wat menselijkheid is. In deze wereld kennen we ontzaglijk veel onmenselijkheid en daarom zijn we dankbaar, dat er nog een sprankje hoop is voor deze wereld. Dit moet komen van mensen als Schweitzer, die door Einstein een van de grootste geesten van deze eeuw werd genoemd. Niet van Schweitzer alleen, ook van anderen. Maar het is toch thans duidelijk, dat deze eenvoudige mens, die daar doorzwoegt in Afrika, op weg is om de wereld een voorbeeld te geven. Zijn werk van christelijke hulpvaardigheid jegens de minstgeachten in deze wereld vraagt onze aandacht en bewondering. Dáárom willen we over deze man horen, die de wereld door zijn werk nog zo veel te zeggen heeft.

Zo is Schweitzer heus niet de man, die verheerlijkt wordt in kransjes met oude dames, die ondertussen aan hun handwerkje kunnen blijven.

Neen, Schweitzer is de man voor het huidige opgroeiend geslacht. Hij heeft iets positiefs te geven, meer nog dan kapitein Carlsen en zeker nog veel meer dan Doris Day, die een al te ruime plaats bij het jonge geslacht gaat innemen. Op zich zelf is dit niet zo erg, want dit is niet van blijvende aard. Maar Schweitzers gedachten zullen moeten postvatten in de leidende kringen van deze tijd. Zij zijn de bouwstenen van de vrede en daar moeten we naar toe!

Geen Schweitzerverering; hoe sterk zou Schweitzer zelf dit afwijzen! Maar kritische bezinning op zijn werk en op zijn persoon: dat is het wat hij zelf wil. Wanneer wij S. zo bezien, dan voelen wij ons beschaamd, omdat wij de

betekenis van het èchte helpen zo slecht verstaan.

Schweitzer zelf noemt het een genade nog zo te kunnen werken, ondanks zijn 77 jaren. Inderdaad: een genade.

Waarom moeten de mensen altijd hun medemensen gaan bewonderen als ze dood zijn? Schweitzer behoort nog tot de levenden. Zijn stem spreekt nog door zijn actuele daad.

Dáárom werd dit blaadje herboren, dáárom liggen de etalages vol met min of meer goede boeken over Schweitzer, dáárom organiseert men avonden van nadenken over de geestelijke impulsen, die Schweitzer geeft, dáárom zijn er filmstroken, zodat men kan zien wat een mens kan volbrengen als hij volhoudt en dankbaar is voor iedere dag, dat hij werken en helpen mag.

Wat Schweitzer wil, is dat een ander zijn denken ontwikkelt en kritisch komt te staan in deze wereld, zodat hij zal weten te onderscheiden wat goed is of slecht, wat werkelijkheid is of schijn. Anders gáát het niet. Zo'n mens mogen we toch bewonderen?

D. A. W.

BOEKBESPREKING

Het boek over Lambarene

Bij de uitgeverij D. A. Daamen N.V. te 's-Gravenhage verscheen in November 1951: „Naar het land van Brazza en Albert Schweitzer” door Johan Winkler, de vertaler van zovele boeken van Kaj Munk.

Op uitnodiging van de K.L.M. maakte Joh. Winkler een reis naar Frans Equatoriaal Afrika en dit boek is min of meer een reisbeschrijving. De Hoge Commissaris van de Franse Republiek in Equatoriaal Afrika schreef er een sympathiek voorwoord in.

Toch is dit boek méér dan alleen maar een reisbeschrijving. Het is buitengewoon instructief en boeiend geschreven. Op een uiterst gemakkelijke wijze weet de schrijver ons mee te nemen naar alle hoeken van het donkere Afrikaanse land en weet ons op een exacte manier in te wijden in toestanden van vroeger en nu. Vele problemen, die nu eenmaal in een negermaatschappij liggen worden aangeraakt en besproken. Hier en daar wordt een statistiekje er bij geplaatst, waardoor we een helder inzicht in het geheel krijgen.

In het hoofdstuk: 5 Ontmoetingen, schetst Winkler met meesterlijke pen

vijf personen, die de ware schrijver in hem verraden.

Voor zover het Albert Schweitzer en Lambarene betreft is dit boek al zeer belangwekkend. Winkler bezocht Dr. Schweitzer op Palmzondag 1951 en heeft daar een paar dagen in het ziekenhuis kunnen blijven als gast van de dokter. Zéér boeiend wordt ons zijn verblijf aldaar beschreven, zó alsof we er zelf ook bij zijn. Men ondergaat bij het lezen iets van dat wonderlijke, dat de schrijver zo gepakt heeft. Het is Winkler ten volle gelukt om de sfeer van het Lambarene-ziekenhuis, zo volstrekt éniq in zijn soort, weer te geven. Bijzonder knap en juist vinden we de karakteristiek, die hij van Schweitzer

zelf weet te geven. Op eenvoudig doorleefde wijze geeft hij de gesprekken weer, die hij met de dokter heeft gehad en toont ons eveneens de grote humor, het geheim van deze mens.

Het blijft echter geenszins bij een verslag van zijn bezoek aan Lambarene, neen, de schrijver neemt de lezer mee naar het oerwoud, naar de rivier de Ogowe, naar de zieken en brengt ons zo bij al de koloniale problemen.

Het boek bevat tevens enige mooie foto's op kunstdrukpapier. De prijs is f 6.90 voor het gebonden exemplaar. Wij bevelen het gaarne aan en zeggen er bij, dat we het zelf in één adem hebben uitgelezen!

Emil Lind. Albert Schweitzer, leven en werk	f 6.90
Geïllustreerd. In de Toren, Naarden.	
Charles Joy en Melvin Arnold. Het Afrika van Albert Schweitzer	- 7.90
Rijk geïllustreerd. Wereldvenster, Amsterdam.	
Een hospitaal in het oerwoud, tekst van Dr. Schweitzer. Prachtige foto's van Dr. Anna Wildikann	- 3.90
In de Toren, Naarden.	
George Seaver. Albert Schweitzer	- 12.90
Hollandia-drukkerij, Baarn.	
Marie Woytt—Secretan. De oerwouddokter van Lambarene	- 3.90
Geïllustreerd. De Torenlaan, Assen.	
Johan Winkler. Naar het land van Brazza en Albert Schweitzer	- 6.90
Geïllustreerd. Daamen, Den Haag.	
Herdrukken :	
Uit mijn leven en denken, autobiografie	- 5.90
Tjeenk Willink, Haarlem.	
Lambarene, een bundeling van Schweitzers Lambarene-boeken	- 5.90
Tjeenk Willink, Haarlem.	
Uit mijn jeugd	- 3.25
Tjeenk Willink, Haarlem.	
Kleinere boeken :	
H. Oberman—Oberman. Albert Schweitzer, een blik in zijn leven en arbeid	- 0.75
Voorhoeve, Den Haag.	
Richard Kick. Het licht in ons, woorden van Albert Schweitzer ...	- 0.75
Kapsenberg & Zn., Rotterdam.	
Ali Silver. Albert Schweitzer, voor de kinderen verteld	- 2.90
Speciale Zondagschooleditie	- 1.25
Wereldvenster, Amsterdam.	